

25. aprillil
1926.

IV. aastakäik.

Ilmub 20 korda aastas, nimelt iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

Tellimise hind:	Aastas Mk. 500.—	Kuulutuste hind:	1 lehekülj Mk. 3000.—
	Pooles aastas 250.—		1/2 " 1500.—
	Üksik number 25.—		1/4 " 800.—
	1923 aastak. 50.—		1/8 " 400.—
	1924 " 300.—		1/16 " 200.—
1925 " 500.—	Dokumentide kaotamise kuulutused Mk. 50 dokumendi pealt.	Omavalitsustele kuulutuste pealt lehekülgede järele 30% hinnaalandust.	
Kõidetud aastakäigud Mk. 80, 125 ja 150 kallimad.			

Toimetus ja talitus Tallinnas, Suur Roosikrantsi uul. Nr. 12. Telefon Nr. 4—72.
Jooksev arve: Eesti Panga Tallinna osakond Nr. 609.

SISU:

Viimane võimalus tegutsemiseks	Lhk.	123
Kantseleiliku töö lihtsustamine ja vähendamine	"	124
Soovid vallasekretääride eksamineerimise kava muutmise kohta	"	128
Omavalitsustegelaste kursuste korraldamisest — J. Kokamägi	"	130
Tartumaa Koolimajade Ehitusfondi põhikiri	"	131
Omavalitsustegelased: Eduard Brückel (pildiga)	"	132
Omavalitsuste päevauudised	"	133
Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegev.	"	133
Küsimused ja vastused	"	134
Kuulutused	"	122, 136

Kuulutakse maksvusetaks

1) Johannes Nokki hobusepass väljaantud Riisepere vallavalitsusest 12. vembr. 1925 a. Nr. 7 all.

2) Jüri Teimanni hobusepass väljaantud Rae vallavalitsusest 19. dets. 1920 a. Nr. 301 all.

3) Tähtvere vallavalitsuses välja antud hobusepass 16. XII. 1920 a. Nr. 242 all.

„Maaomavalitsuse“ № 6-dast, milles ilmus Siseministri poolt kinnitatud „üksikasjalised nõudmised eksamitel vallasektetääri kutse omandamiseks“

on vähesel arvul üle hariliku arvu trükitud, mispärast selle numbri eriti tellida soovijaid palutakse tellimisega rutata.

Saaremaa

::: Maakonna haigemaja :::

vajab õigustega

halastajat õde.

Sooviavaldused ühes eluloo kirjeldusega adresserida maakonnaavalitsuse tervishoiu osakonda.

Saaremaa Maakonnaavalitsus

vajab Orisaare jaoskonda

looma arsti

Sooviavaldused ühes elulookirjeldusega ja dokumentidega saata maakonnaavalitsusele (Kuresaar, Lossi tän. 1) hiljemalt 1. maiks s. a.

Saaremaa maakonnaavalitsus.

TEADAANNE.

Vallasekretäri kutse omandamiseks korraldatakse Viljandi maakonnaavalitsuse juures sellekohased eksamid 21.—23. juunini 1926. a., algusega 21. juunil kell 10 hom.

Kõikidele vallasekretäridele Viljandimaal, kes peale 1. märtsi 1917. a. ametisse valitud, kuid senini kutsetunnistust omandanud ei ole, on eksamile ilmumine sunduslik.

Eksamile lastakse ka muud isikud, kes vastavad Siseministri poolt 4. märtsil 1926. a. kinnitatud ja R. T. Nr. 22 — 1926. a. avaldatud eksamikava § 4 tingimistele.

Eksamikava §§ 4 ja 6 ettenähtud dokumendid ja lühike elulookirjeldus tulevad ühes sooviavaldusega maakonnaavalitsuse administratiivosakonnale esitada hiljemalt 15. juuniks 1926. a.

Viljandis, 21. juunil 1926. a. Nr. 219.

Maakonnaavalitsus.

Õnnetus käib inimesi mööda —

sellepärast hoidke, et tema Teid ootamata ei taba. — Seda teha võimaldab Teile

Eesti Omavalitsuse Kinnitus Aktsia Selts „OMA“,

kes teostab:

tulekinnitusi, elukinnitusi ja rahekinnitusi

Seltsi põhi- ja tagavara kapitaalid üle 14.000.000 marka.

Soodsad kinnitustingimised. — Kõik kasu rahvale tagasi.

==== Seltsi juhatus: TARTUS, Lihaturg 7. ====

Omavalitsused, võtke osa Seltsi tegevusest nii aktsiate omandamise, kui ka varanduste „Oma“ seltsis kinnitamiseks.

Viimane võimalus tegutsemiseks.

Valimisedelid Riigikogu valimiseks jõuavad lähemal päivil valijate kätte ja lühema kui kuu aja jooksul on liisk langenud — kolmeks aastaks.

On tulnud enam kui kord konstateerida, et meil keskvalitsuses ja Riigikogus omavalitsuste õiguste alal tagasiminemise vool võimul on, et rahvavalitsuse asemel tsentralitsiooni põhimõtet pooldakse ja selle elluviimiseks samme astutakse. Selle nähtuse põhjus on samuti selge: Riigikogus on liig vähe neid isikuid olnud, kelle huvi piirkonda omavalitsus kuulub.

Kuidas seisukorda parandada, seda selgitasid meie ajakirja Nr. Nr. 3 ja 4 esimesed artiklid.

Selles asjas on veel viimane samm astuda.

See, mis meile, omavalitsustegelastele, nii selge on, ei ole seda poliitika tegelastele alati mitte ja sellepärast ei ole igalpool ka sellega arvestatud, et omavalitsustegelasi nimekirjade etteotsa võtta. Meile tähendavad aga isikud palju. Nimitelt isikud, mitte erakonnad ega rühmad. Erakonna kavas võivad ilusad, otse meie omad loosungid olla, kuid kui seal puuduvad nende ilusate mõtete kandjad, nende mõtetega igal võimaluse korral väljaastujad, siis jäävad need ilusad kavad surnud sõnadeks, samuti võib see, kes läbi ja läbi omavalitsuste mees,

ka selles rühmas, kellel mingit seisukohta omavalitsuste kohta pole, omavalitsuste heaks paljugi ära teha. Kuigi maksev valimisseadus tahab, et meil rühmade võim peab valitsema, peame meie, teades, et kõik hea oleneb ainult isikutest, viimase võimaluse selleks kasutama, et kolmandasse Riigikokku rohkem omavalitsustegelasi ja omavalitsuse ning põhiseaduse sõpru pääseks.

Seda teeme kihutustööga omavalitsustegelaste heaks, seda teeme soovitades nende nimesi valimisedelil alla kriipsutada. Seda kohustab meid tegema omavalitsustegelaste esimese kongressi resolutsioon: . . . „kuna Riigikogu valimistel tuleb omavalitsustegelastel toetada ainult neid kandidaate ja nende heaks kihutustööd teha, kes omale ülesandeks seavad võidelda omavalitsuse huvide eest“. Kes sarnased mehed on, seda ütlevad nende teod esimeses ja teises Riigikogus, omavalitsustes ehk mujal ametites.

Kui me ka kahtleme, et allakriipsutamiseiga kedagi läbi viia võime, teeme seda siiski, et pärast kahjatseda ei tule, et oleme viimase võimaluse kasutamata jätnud. Teeme seda viimase võimalusena, täites kongressi käsku ja lootes, et tulevastel valimistel võimalik on juba kongressi teise resolutsiooni kohaselt uue valimisseaduse järele otse isikuid valida.

21. aprillil 1926.

Kantseleiliku töö lihtsustamine ja vähendamine.

Kui küsite mõnelt vanemalt vallasekretärielt tema arvamist endise vallakirjutaja ja praeguse vallasekretäri töörohkuse kohta, siis saate kindlasti vastuseks, et enamalt, kui välja arvata vaheajal olnud erakorralised sõjaajad, ei olnud vallakantseleis pooltki seda tööd, mis nüüd teha tuleb. Vallakantselei praegune töö, võrreldes endisega, on põhjalikult muutunud — ei ole enam vaja kohalikes linnades asuvalt kui ka üle terve Vene riigi laiali valgunud vallaliikmetelt vallamaksude sissenõudmiseks politseiasutustega kirjavahetust pidada, ei ole ka vaja enam vallavolikogude protokollisid vene keelde tõlkida, ära on jäänud vallasekretäri ka vallakohtu kirjutaja töö, välja arvatud osakene allesjäänud hoolekandekohtu tööst, kuid valla kantseleis on siiski tööd rohkem, kui seda endistel aegadel oli. Seda kinnitab teile iga endine vallakirjutaja. See töörohkus on ka pealiskaudselgi vaatlusel selge, sest millega muidu seletada seda kantselei tööjõudude rohkust vallakantseleides. Kus enamalt tegi vallakirjutaja üksinda töö ära, seal on nüüd tingimata 2 õppinud tööjõudu ametis — vallasekretäär ja tema abi, kus enamalt töötas vallakirjutaja oma õpilasega, seal on nüüd peale vallasekretäri enese tingimata veel kaks õppinud tööjõudu ametis jne. Ja ega neil sellepärast töö suhtes kergem ei ole — ikka hommikust hilja ööni, muud kui rühmatakse paberihunikute ja raamatuvirnade taga tööd teha . . .

Kui vallas palju kantseleitööd teha on, siis, arusaadavalt, peab seda ka teistes kantseleides olema — maakonnaavalitsustes, ministeeriumides ja teistes igasugustes riigi- ja ametiasutustes, sest kust muidu valdadessegi seda paberlist tööd niipalju koguks. Millest see kõik tuleb?

Kui vähegi asjaga kursis olla, siis ei ole raske selle küsimuse peale vastust leida. Tarvis on ainult võrrelda endist ja praegust maksusüsteemi, et näha, kui palju mitmekesisemaks on muutunud maksude ala, tarvis on arvesse võtta igasuguste nimekirjade pidamist valimiste, hobuste registreerimise jne. alal, millist tööd ennem teha ei olnud, siis tulumaksu komisjoni, vallakoolivalitsuse jne. tööd, mis kõik vallasekretäri peal lasuvad, siis on see tööuputus arusaadav. Iga uus seadus ja korraldus toob võimalikult palju keerulist kant-

selei tööd ametiasutustele juurde ja osakene sellest langeb jällegi vallakantselei peale . . .

See alaline kantseleiliku tööhulga juurdekasv ja ametnikkude rohkus on riigi- ja omavalitsusasutustele koormavaks saanud. Juba aastaid on kõneldud ja kirjutatud kantseleiliku töö lihtsustamisest, ametnikkude koosseisude vähendamisest jne., kuid selle kõrval, nagu saatuse kiuste, iga uus seadus ja korraldus aina süvendab kantseleilikkust ja otstarbetut paberlise töö uputust ametiasutustes. Kantseleiliku töö vähendamiseks ja lihtsustamiseks ei ole aga peaaegu midagi veel suudetud ära teha.

Tahaksin siin kohal paar näitust tuua, kus valla- ja maakonnaavalitsustes ja ühtlasi ka vastavates riigiasutustes oleks võimalik kantseleitööd märksa vähendada ja palju tööjõudu kokku hoida, kui keskvalitsus tõsiselt selle poole püüaks. Ma puudutaksin esiteks riigi- ja omavalitsusteenijate pensioni — kapitali maksu tasumise korda. Teatavasti on kohustatud pensionikapitali maksu tasuma muuseas ka kõik valla-, alevi- ja maakonnaavalitsused nende teenistuses seisvate pensioniseaduse alla kuuluvate isikute palkade pealt (riigi- ja omaval. teenijate pensioniseaduse § 2). Seadus puudutab väga laiu ja väga mitmekesistes ametites ning suurelt lahkuminevates palgatingimustes seisvaid riigi- ja omavalitsusteenijate hulkasid, algades kõrgemate riigiametnikkudega ja lõpetades kõige vähema palgasaajatega — valla algkoolide teenijatega. Oli tarvis korraldus maksma panna, et kõigi nende isikute palkade pealt saaks seadusega määratud pensionikapitali maks Eesti Panka pensionikapitali arvele ära tasutud. Selleks pani tööhoolekandeministeerium oma teadaandega 17-II 1925. Nr. 4943 („R. T.“ 31|32 — 1925 a.) korra maksma, et pensionikapitali maks tuleb kõigil asutustel nende teenistuses seisvate pensioniseaduse alla kuuluvate ametnikkude ja teenijate palkade pealt kuuviisi kohalikku Eesti Panga osakonda pensionikapitali arvele ära tasuda ja igakuuliselt sissemaksudest ministeeriumile teatada, ülestähendades (ministeeriumi korrald. p. 5.):

- a) üldine palgasumma, mis pensioniseaduse alla kuuluvatele isikutele maksetud;
- b) palgasumma, mille pealt pensionikapitali 4% on maksetud;
- c) sissemaksstud summa suurus ja

d) Eesti Panga osakonna kviitungi number ja kuupäev.

Sama korralduse punkt 6 lit. c kohustab maakonna- ja alevivalitsusi pensionikapitali sissemaksudest eelpool toodud nõuete kohaselt ministeeriumile teateid saatma, muidugi igakuuselt, kõigi pensioniseaduse alla kuuluvate maakonna-, alevi- ja vallavalitsuste kui ka neile alluvate asutuste teenijate ja avalikkude algkoolide õpetajate kohta, kellele maakonna-, alevi- või vallavalitsused palka maksavad. Lõpuks nõuab korralduse p. 7, et palgasumma muutmisel teenijate ja õpetajate lahkumisel ehk juurdetulemisel tulevad muudatuste põhjused ministeeriumile saadetavates teadaannetes ära tähendada. Selle viimase nõude mõte on muidugi see, et ministeeriumil oleks võimalik kontrollida, kuivõrd õieti pensionikapitali maks tasutud saab.

See kõik on paberil väga ilus ja arusaadav, just nagu see teisiti ei võikski olla, kuid kuivõrd see kõik tegelikus elus nõutud täpsustega läbiviidav on, kui palju siin asjata paberimäärimist ja kantselei tööjõudude kasuta tööga koormamist ette tuleb, seda näeme alamal. Katsume küsimust käsitada enam-vähem üldjoontes, ilma et üksikutesse peensustesse ja raskustesse tungiks, millega aruannete kokku-seadmisel arvestada tuleb väga mitmekesiste ametite palgatingimuste (raha palk, natuuras saadav tasu, palga osad — õpetajatele näituseks) jne. suhtes, kus kaugeiki ei saa pöörduda ainult palgalehega, nagu ministeeriumi korralduse p. 4 seda käsitab. Pensioni kapitali maksu tasumise kord nõuab nimelt, et maakonna- ja alevivalitsus annaks ministeeriumile igakuuselt kogu maakonna omavalitsuste ja nende asutuste teenijate ja avalikkude algkoolide õpetajate palkade pealt pensionikapitali maksu tasumise üle teateid märkustega muudatuste kohta teenijate ja õpetajate koosseisus, palga määrade muutuste jne. üle. Et maakonna- ja alevivalitsusel võimalik oleks igakuuselt kogu maakonna kohta eelpool tähendatud aruannet ehk teadaannet kokku seadida, siis, loomulikult, peab maakonna- ja alevivalitsustelt igakuuselt samasuguseid teateid saama. Pensionikapitali maksu tasumisel ja teadete saatmisel tuleb valla- ja alevivalitsustel arvestada kõigi pensionimaksu alla kuuluvate valla- ja aleviomavalitsuse teenijate palkadega ja samuti ka kõigi valla- (alevi) avalikkude algkoolide õpetajate palga osaga, mis valdade (alevite), kui kooli ülevalpidajate kanda on (korteriraha). Kõigi nende

teenijate palkade ja õpetajate palga osade pealt tuleb valla- ja alevivalitsustel ministeeriumi korralduse kohaselt igakuuselt pensionimaks välja arvata ja kohalikku Eesti Panga osakonda ära tasuda ning maakonna- ja alevivalitsusele aruanne esitada ja maksu äratasumise üle teadaandes Eesti Panga osakonna kviitungi number ja kuupäev ära näidata. Keskmiselt tõuseb pensionimaks vallas vallateenijate palga ja õpetajate palga osa pealt kogusummas vaevalt 1000 marga peale kuus.

Maakonna- ja alevivalitsustel tuleb valdadelt ja alevitelt saadud andmete põhjal kogu maakonna valla- ja alevivalitsuste kohta üldine teadaanne kõigi eelpool nõutud täpsustega kokku seadida ja ministeeriumile esitada aruande kuule järgneva kuu 15. päevaks. Maakondades on läbisegi igas keskmiselt 40 valda ja valdade ning alevite kaudu langeb iga maakonna kohta (õpetajad ühes arvatud) keskmiselt 400 pensionimaksu alla kuuluvat isikut. Niisuguse kogu teenijaskonna ja õpetajate koosseisus ja palkade määras võib kuu jooksul ikkagi muudatusi ette tulla. Neid muudatusi tuleb maakonna- ja alevivalitsusel ministeeriumile teatavaks teha. Kui maakonna- ja alevivalitsus tahab täpne olla, ja ametlikkude andmete esitamisel teisiti ei saagi olla, siis tulevad maakonna- ja alevivalitsustelt saadud andmed ka kontrollida. Nii tuleb igal maakonna- ja alevivalitsusel igakuuselt keskmiselt 40 valla ja alevi aruanded ja umbes 400 isiku palgaarved läbi kontrollida, eksituste ja vigade kohta õiendusi nõuda ja selle kõigega üldaruande kokkuseadmisel arvestada. See on ometi töö!

Et eelpool tähendatud ministeeriumi korraldus maakonna- ja alevivalitsustele määratu hulga tööd juurde toob ja see m. v. kantseleidele isegi koormavaks saab, oli määruse ilmumisel iseenesestki kohe selge. Nende ridade kirjutajal on teada, kus üks maakonna- ja alevivalitsus pööras sel puhul Töö-Hoolekande ministeeriumi poole palvega üleliigse kantseleilise töö ja kasuta kirjavahetuse ärahoidmiseks lubada pensionikapitali maksu tasumist pikema teavaheega järel, näit.: kolme kuu ehk isegi pooleaastate viisi, sest maakonna- ja alevivalitsusele teeks igakuuline valdadelt ja alevitelt teadete nõutamine ja aruannete kuu viisi kokku-seadmine ja esitamine suurt tööd ja raske oleks ka kõigilt valdadelt tähtaegadeks teateid saada. Viivitused oleks paratamatud ja tuleks sel alal aasta ringi kirjavahetust pidada. Lõpuks koormaks see igakuuline summade tasumine ja aruannete esitamine

nii alevi- ja vallavalitsuse kui ka rahaasutusi, kes neid tähtsusetat summakesi peaks igakuuselt valla- ja alevivalitsustelt vastu võtma ja arvestama. Kuid mis oli selle palve tagajärg? Ministeerium jäi oma nõudmise juurde — aruanded tulevad igakuuselt esitada. Opetuseks lisas ministeerium vastusele veel juurde, et kui maakonnavalitsus valla- ja alevivalitsustele selleks kindla korralduse teeb, siis ei peaks sissemaksu toimetamine ja teadaannete saatmine suuremaid raskusi sünnitama.

Kas arvestati siin kantseleilikkude töö vähendamise ja lihtsustamise ning tööjõu kokkuhoidmise tahtega? Kahjuks ei!

Kahelda tuleb, kas ükski maakonnavalitsus on suutnud korralikult, igakuuselt kõigi valla- ja alevivalitsuste pensionimaksu tasumise kohta ministeeriumile teadaandeid esitada. Ma kahtlen selle juures väga. Aga milleks pandakse sarnased eluvõõrad korraldused maksma, mida tegelikult ei täideta ega saagi täita? Mis mõte oleks näituseks ministeeriumile maakonnavalitsuste poolt esitatavates teadaannetes üles lugeda kõiki muudatusi, mis maakonnavalitsuste teenijaskonna koosseisus ehk nende palga määraades ette on tulnud, kas ministeerium saaks sellest mingisuguse ülevaate või kas oleks temal võimalik kontrollida, kui võrd õieti on tasutud pensionikapitali maks? Teadagi et see võimata on, sest jaataval korral peaks ministeeriumil iga üksiku omavalitsusteenija ja avaliku algkooli õpetaja palga kohta täpseid andmed käepärast olema, s. o. ministeeriumil tuleks pidada iga teenija ja õpetaja isiklikku palgamuudatuse arvet. Siin ei saa teisiti, kui peab sarnase asjata kantseleilise töö üleliigseks tunnistama, sest kui aruannet esitaja asutus, maakonnavalitsus, valla- ja alevivalitsuse teadaanded on läbi kontrollerinud, siis jätaks juba sellest ja ministeeriumile tuleks teatada ainult palga kogusumma aruande aja eest, mille pealt pensionikapitali maks tasutud, maksumumma ja panga osakonna kviitungid.

Et see igakuune pensionikapitali maksu tasumine omavalitsustele asjata tööd teeb, on juba sellest näha, et paljud vallavalitsused alguses tasusid maksu aasta peale ette ära, et igakuulistest sissemaksudest ja aruannete esitamistest vabaneda. Muidugi sünnitas see m. valitsustele omajagu segadust, sest pensionikapitali maksu ette ära tasuda võimalik ei ole, kuna palgatingimused aasta jooksul muutuda võivad.

Teatavasti ei tehta omavalitsusasutuste ega ka teistel teenijatel palkade väljamaksmisel palkadest pensionikapitali heaks mingisugust mahaarvamist (pensionisead. § 2, märkus 2), vaid see maks on täielikult palgamaksja asutuse kanda. Sellega pole mingisugust tarvidust pensionikapitali maksu summasid igakuuselt arvestada ja pankadesse edasi maksta, vaid küllalt on sellest, kui omavalitsused näituseks pooleaasta viisi pensionikapitali maksu möödaäinud aja eest ära tasuks ja sellekohased aruanded ministeeriumile esitaks, sest pensionikapitali maksu tasumise eest vastutavad omavalitsusasutused, aga mitte teenijaid, kelle heaks pensionikapitali maksu tasutakse. Selle puhul tuleks aga pensioni kapitali maksu arvestamisel ja tasumisel omavalitsustel aastas vähemalt kuus korda vähem tööd teha. See oleks suur samm edasi kantseleiliku töö vähendamise sihis. Siin ei tohiks takistuseks olla ka see asjaolu, et pensionäridele maksetakse pensioni kolme kuu viisi ette välja, sest pensionikapitali arvel peaks alati sellel määral summasid tagavaraks olema, et väljamaksud takistatud ei oleks.

Siin, võib olla, põhjendab ministeerium oma korraldust pensioniseaduse § 2 peale, mis ette näeb, et pensionikapitali moodustatakse muu seas ka igakuulistest maksudest, mida tasuvad omavalitsuse jne. asutused, ja et sellepärast ei saa teisiti — seadus nõuab. Kui see tõesti peaks nii olema, siis tuleb tähendada, et hea tahtmise juures saadakse ka sellest üle, sest pensioni seadus oli vaevalt 2 kuud vana, kui juba selle muutmise seadus vastu võeti ja aasta hiljem võeti vastu ka eel-tähendatud § 2 muutmise seadus. Siis oleks võidud ju ka § 2 p. b nõudmist vastavalt muuta. Kuid siin on tegemist lihtsalt tehnilise küsimusega selle kohta, kuidas see igakuuline maks tasutud saab ja selleks annab pensioniseaduse § 103 tööhoolekandeministeeriumile täielise võimaluse asja nii korraldada, kuidas see otsustab ja lihtsam on.

Teiseks võiks omavalitsuste kantseleide tööd märksa vähendada ja lihtsustada rahvaväelastele ja nende perekondadele ning veneaegsetele pensionäridele pensioni ja toetusraha väljamaksmise korra muutmiseks.

Praegu maksvuselt oleva korra juures sünnib pensionide ja toetusrahade väljamaksmine rahvaväelastele ja nende perekondadele ning veneaegsetele pensionäridele igakuuselt maakonna-, valla- ja

alevivalitsuste kaudu. Töö-Hoolekandeministeerium, kes pensionide ja toetusrahade määramise igale üksikule pensioni või toetusraha saajale lõpulikult otsustab, saadab temalt kinnitatud pensioni- ja toetusraha saajate nimekirjad maakonnavalitsustele edasi pensionide ja toetusrahade väljamaksmise korraldamiseks ja kannab siis ka maakonnavalitsuste nimele kohalikkudesse Eesti Panga osakondadesse igakuuselt selleks tarvilised krediidid üle. Maakonnavalitsused peavad iga üksiku pensioni ehk toetusraha saaja kohta arvet ja omakorda annavad valla- ja alevivalitsustele nimekirjad edasi ja maksavad neile ministeeriumilt saadud krediitidest tarvilised summad edasi rahasaajatele väljamaksmiseks. Valla- ja alevivalitsused maksavad igale üksikule pensioni ehk toetusraha saajale tema osa igakuuselt välja ja esitavad pensioni raamatute lõigendid rahasaajate allkirjadega maakonnavalitsustele, kes raha väljamaksmist kontrollivad ja igakuused aruanded maakonna kohta kokku seavad ja need ühes valla- ja alevivalitsustelt saadud pensioniraamatute lõigenditega (pensionisaajate allkirjadega) Töö-Hoolekandeministeeriumile esitavad. Töö-Hoolekandeministeerium kontrollib omakorda summade väljamaksmist ja raha saajate allkirju. Lõpuks kontrollib raha väljamaksmist veel riigikontroll. Nii sünnib see järjekindlalt juba aastaid, ilma et selle korra kohta oleks mingisuguseid muudatusi ette võetud.

Kui palju kasuta mitmekordset puhtkantseleilikku vormitaitmise tööd tuleb kõige selle juures eelpool nimetatud asutustes teha, selleks et neid üksiku isiku kohta küllalt väikseid summakesi saajatele igakuuselt välja maksa! Ka mitte vähe aega ei kuluta pensioni ehk toetusrahade saajad ise selleks, et igakuuselt, teinekord 10—20 versta tagant, vallamajasse ilmuda neid väikesi summakesi vastu võtma.

Kui sõjaaegadel makseti puudustkannatajatele sõjaväelaste perekondadele igakuulist toetusraha, siis oli see arusaadav. Pensionirahad on aga sootu teistsuguse iseloomuga, kui erakorralised toetusrahad. Pension määratakse harilikult eluaegne ehk teatud aja peale ja nende rahade väljamaksmine on alati sündinud pikemate vaheaegade järele, näit. kolme ehk nelja kuu peale ette. See pikemate aegade peale ette maksmine vähendab märksa kantseleilikku tööd ja rahasaajatel on raha vastuvõtmine vähema ajakuluga seotud.

Igas maakonnas on keskmiselt rahva-

väelaste perekondi 120 ja veneaegse pensionääride perekondi 250, seega kokku umbes 370 pensioonisaaajat perekonda. Iga pensioonisaaaja perekonna kohta, nagu eelpool öeldud, tuleb igal maakonnavalitsusel arvet pidada ja igas kuus valdade ning alevite poolt väljamakstud summade kohta aruanded kokku seadida ministeeriumile esitamiseks. Nii tuleb igal maakonnavalitsusel ühes aruannetega ministeeriumile igakuuselt esitada umbes 370 pensioniraamatu lõigendit allkirjadega. See teeb aastas ühe maakonna kohta umbes 4.440 allkirja välja. Üle riigi, linnad ühes arvatud, kogub ministeeriumi aasta jooksul ligi 100.000 pensioonisaaaja allkirja, mis kõik ministeeriumil ja riigikontrollil kontrollida tulevad. See on paberite virn. Kui pensioni ehk toetusrahade väljamaksmine saaks korraldatud iga nelja kuu peale ette, siis oleks kõik sellega seotud töö valdades, maakondades ja ka ministeeriumis aastas neli korda vähem ja paberivirnad nelikorda madalamad. Lõpuks, kas ei ole otstarbekohasem eelpool tähendatud pensionide ja toetusrahade väljamaksmist rahasaajatele otsekohe Eesti Panga osakondade kaudu teostada, nagu see riigi- ja omavalitsusteenijate suhtes korraldatud on?

Jääb ainult soovida, et keskvalitsus küsimused järelekaalumisele võtaks ja puudutatud aladel omavalitsuste kantseleitöö vähendamiseks tarvilised muudatused oma senistes korraldustes läbi viiks.

Kui palju asjatut tööd ja paberimäärimist, lauajuhendi kirjutamist ja postikulusi makside sissenõudmisel maksva korra juures on, sellest kirjutasime juba 1924 a. „Maaomaval.“ Nr. 5-as., aga seni ei ole tahetud paberi uputust vähendada korralduste tegijate poolt.

Et ka omavalitsustes enestes neist äraolevas korras liig palju paberlist on, selle peale on mõnigi kord tähelepanu juhitud, seda tegi „Postimees“ veel oma 1. aprilli numbris s. a., näidates, kui palja kasutat kantseleitööd, mida keski ei näe ega hinda ja mida kellegil tarvis ei ole, tehakse kirjade registreerimisega asutuse sisemise kirjavahetuse alal, tuues näitusi osakondade vahelise kirjavahetuse ja eksikombel teise osakonda sattunud kirja õigesse kohta saatmise alalt. Need sisse- ja väljaregistred sisukirjelduse, all- ja pealkirjadega!

Kuuldavasti valitseda tõesti mõnes omavalitsuses sarnase „eeskujulik“ kord, kus iga paberi käik korralikult näha, ka siis, kui ainult eksiteel teisi osakonda sattus, ja

sellesama asutuse teise osakonnale kas või sellesames toas saadetakse kiri kõigi tarvilikkude välja- ja sisse registreerimisega. Selle kõrval on teada teisi omavalitsusi, kus see lihtsamalt sünnib ja — ilma korralgeduseta sellel alal.

Siin tuleks kõigil katsuda lühemat teed leida.

Selle küsimusega sugulane on teine, nimelt valitsuse liigete poolt valitsusele ettepanekute tegemine kirjalikult. Igal pool seda ei ole, teisel pool peetakse sellest viisist kõvasti kinni. Kui palju ei tehta sellega jälle asjatut tööd ümberkirjutuse ja ümberredigeerimise alal! Kõigepealt kirjutab osakonna juhataja ettepaneku, masinakirjutaja kirjutab selle ümber, protokollikirjutaja kirjutab ta, protokollikohaselt ümberredigeerides, protokolliraamatusse, sealt läheb ära kiri osakonda täitmiseks, paremal juhtumisel märkusega ettepaneku peal, selle järele täitmiseks kirjavormi kohaselt ümberredigeerimisele ja lõpuks masinapreilile ümberkirjutamiseks. Suusõnalise ettepaneku puhul võime seda ümberkirjutust ja redigeerimist poole vähemaks teha. On ettepanek sarnane, milles motiivid ja otsus peavad täpselt ja pikalt redigeeritud olema, siis on seda suusõnalise ettepanekute tegemiste juures väga lihtne sel teel teha, et ettepanekutegija selle redigeerib otsuse täitmise vormis, missugust käsikirja ka protolleerija tarvitada võib, kuna see käsikiri ettepaneku vastuvõtmisel kohe ümberkirjutamisele läheb — täitmiseks.

Kirjalikkudest ettepanekutest kaustikutes ei ole mingit kasu, kuna sekretääridest

tahan sedavõrd heal arvamisel olla, et neile ühegi suusõnalise ettepaneku, selle motiivi ja otsuse õieti protokolleerimine ülejõu ei või käia. Kasulikud võivad olla kirjalikud ettepanekud ainult siis, kui sihilikult mõne valitsuse liikme otstarbekohased ettepanekud maha hääletakse, ehk kui pärast oma ettepanekuid häbenetakse ja need teise süüks veeratakse, nagu aasta viie eest ühes maakonnaavalitsuses juhtus, kus värske administratiiv-osakonna juhataja vallaametnikkudele distsiplinaar karistuse määramiseks rea ettepanekuid tegi, kuigi ise hiljutine valla kantsleilaua taga istuja oli, millest mõne suutis ka läbiviia, pärast aga, kui vallasekretäärid rahulolematust avaldasid, nende ees ettepaneku tegemise süü nende ridade kirjutaja peale veeretati ja sekretääride koosolekul isegi vastava resolutsiooni sel teel välja töi, kuigi nende ridade kirjutaja just ettepanekute vastu vaidles, sisuliselt ja seaduse põhjal. Sarnasel puhul ei lase muidugi ametlik kirjalik ettepanek ennast puhtaks pesta ja veel aumees olla.

Nii ehk teistsugune olukord nõuab, arusaadavalt, kirjalikke ettepanekuid, kuid tahaks loota, et sarnased vahekorrad omavalitsustest kadunud on, nagu ka eelpool nimetatud omaettepanekute pärastine salgaja õige kiiresti oma „ülemuse“ koha pealt ja omavalitsustööpöllult kadus. On sarnased vahekorrad kadunud, siis on töö vähendamise mõttes aeg kaduda ka kirjalikkudel ettepanekutel valitsuse koosolekutel.

Nõukogu koosolekute ettepanekutel on oma ise põhjused ja need peavad ilmtingimata jääma.

(Järgneb).

Soovid vallasekretääride eksamineerimise kava muutmise kohta.

E. Maakondade Liidu juhatus saatis 16. aprillil s. a. Siseministeeriumile järgmise märgukirja:

Saades maakonnaavalitsustelt märgukirje Siseministri poolt 4. märtsil s. a. kinnitatud eksami kava kohta vallasekretääri kutse omandamiseks, milles tähelepanu juhitakse eksamineerimist raskendavate asjaolude peale ja palutakse Siseministeeriumi poole pöörata ettepanekuga täh. määrust muuta, võttis Eesti Maakondade Liidu juhatus eksamineerimise kava läbivaatamisele ja, ühinedes maakonnaavalitsuste poolt väljendatud seisukohtadega, juhib Siseministee-

riumi tähelepanu järgmiste asjaolude peale ja palub eksami kavas lõpul toodud muudatused teha.

§ 2 viimase lõike järele määrab komisjon oma liikmete hulgast esimehe. Esimees peaks alaline olema eksamite ettevalmistustööde pärast ja, et eksamite korraldamine maakonnaavalitsuse käes, siis peaks loomulikult komisjoni esimeheks olema maakonnaavalitsuse liikmete hulgast määratud komisjoni liige. Peale eksami korraldustööde nõuab alalist esimeest eksamineerimise detailse kava väljatöötamine. Kuigi kava ette näeb (§ 8), et igal komisjoni liikmel õigus

on eksamineeritavale otseteed küsimusi ja ülesandeid ettepanna, ei anna see õigus võrreldiselt õigeid tagajärke, sest ette pandud küsimused võivad väga juhuslised ja üksikuid alasi puudutavad olla, kuna õigete tagajärgede saamiseks peavad vastavad suusõnalised eksamineerimise detailised kavad, kavasesse võttes eksamineeritavate arvu, ettevalmistatud olema. Seda tööd ei saa eksamineerimise komisjon, töö suurust arvesse võttes, omal koosolekul ära teha, kuna komisjoni mitmekordne kokkutulek kulukas on, vaid peab esimehe poolt ette ära tehtud olema. Muidugi jääb selles juures veel igal komisjoni liikmel õigus eksamineeritavale küsimusi ette panna. Kes eksamineerimise töödega tuttav ja õiglastest tagajärgedest lugupeab, ei saa ainult juhuslisi küsimusi iialgi pooldada. Sellepärast komisjonile alaline esimees. Et maakonnavalitsuse esitaja nõuetele sekretäri kohta ka kõige lähemal seisab, peaks esimehe koht temale kuuluma, nagu senini.

Kava § 13, mis lõpuliku otsuse tegemise eksamineeritava kohta Siseministeeriumi kätte annab, kui üks komisjoni liige eksamineeritava teadmiste hindamisel eriarvamise juurde jääb, on täies ulatuses vastuvõtmatu. Esiteks on vallasekretääride eksamineerimise komisjon selle paragrahviiga täiesti erinevasse seisukorda seatud, võrreldes kõigi teiste komisjonidega, kelle otsused lõplikud ja kus otsused tehakse häälte enamusega, teiseks võib selle paragrahvi olemasolu juures eksamineerimise komisjon muutuda mingisuguseks väliseks katteks, mille taga Siseministeerium ise eksamineerib, sest viimase esitaja komisjonis võib otsustamise iga eksamineeritava kohta Siseministeeriumi kätte viia eriarvamise juurde jäädes. Sellest paragrahvist võib ka komisjoni mitte usaldamist juba enne tema tööle asumist väljalugeda, mille kohta omavalitsused ja määratavad komisjoni liikmed ükskõiksed ei saa olla. Kui juba komisjon, siis ainult komisjon, iseseisev ja otsusevõimeline, mitte eeltöö tegija teisele asutusele.

Sellepärast § 13 tuleks kustutada.

Ülemannes nõudmiste juurde eksamineeritavatelt, tuleb peatada § 4 märkuse, § 9 ja § 16 juures.

§ 4 märkus lubab ära jätta kõrgema haridusega isikutelt kahe aastase kantseilise praktika nõudmise. Muid eesõigusi kõrgema haridusega isikul ei ole. Ta peab eksami tegema ka Eesti keeles ja matemaatikas. Neis ainetes eksamineerivad teda isikud, kes vast algkooli haridusega. Sefel eksamineerimisel igatahes mõtet ei

ole. Kui arvesse võtta kava § 4 pt. 4, mis ettenäeb, et eksamile ülepea lubatakse neid, kellel vastav üldharidus, et Eesti keel ja matemaatika üldhariduslised ained on ja § 4 pt. 4 nimetatud koolide õpekava piirides, siis tõuseb küsimus üles, kas ülepea mõtet on vallasekretääre neis õpeainetes ümbereksamineerida, kuna nad asjatundjate õpetajate poolt kooli lõpetades eksamineeritud on. Üldainetes kompetentset isikut, koolinõunikku, komisjoni koosseisus enam ei ole. Küsimuse peale saab ainult eitavalt vastata. See eksamineerimine võib isegi mitte õiglasi tagajärke anda. Kui vaadata näit. üksikasjalisi nõudmisi Eesti keele alal (v. „Maakonnavalitsus“ Nr. 6 — 1926 a. lhk. 90) siis võib etteöelda, et väga kergesti võib juhtuda, et eksamineeritav on teooria unustanud, praktiliselt valdab aga keelt õieti, kuid peaks, teooriat mitte väljendada suutes, läbikukkuma, kuigi temal, kui sekretääril, kunagi vaja ei ole ei häälikute transskibeerimist ega sõnade osi käsitada. Kuidas eksamineeritav Eesti keelt oskab, seda näeb igast kirjalikust tööst. Sellepärast tuleks üldhariduslistes ainetes eksamineerimine kõigilt § 4 pt. 4 olemasolu juures ära jätta. Mida aga ühegi juures, ka kõrgema haridusega isikute juures, ära jätta ei või, on kantseililine praktika. Vallasekretääride eksamineerimine on ametialaliste teadmiste järelkatsumine. Ilma praktilise kantseilise vilumisetä ei saa neid teadmisi koguda. Et ka kõrgemast haridusest osasaanud isikud vallasekretääridena asjaajamises ja seaduse-tundmises nõrgad, seda tõendab üks maakonnavalitsus otsekoheselt.

Eelpool toodud motiividel palub Eesti Maakondade Liidu juhatus Siseministrit 4. märtsil s. a. Siseministri poolt kinnitatud eksami kavas vallasekretääri kutse omandamiseks järgmised muudatused teha:

- 1) § 2-se viimane lõige ära jätta ja selle asemel viimase lõikena lugeda:
„Komisjoni esimeheks on maakonnavalitsuse liige.“
- 2) § 4 märkus kustutada.
- 3) § 8 teine lause redigeerida järgmiselt:
„Kirjalikud tööd ja suusõnalise eksamineerimise kava määrab katsekomisjon.“
- 4) § 9 teine lause redigeerida järgmiselt:
„Kirjalikud tööd antakse arvepidamise ja asjaajamise alalt, kokku kaks.“
- 5) § 13 kustutada.
- 6) § 16 ülesloetud nõudmistest kustutada järjekorra 1 ja 2 all nimetatud „Eesti keel“ ja „Matemaatika“.

Omavalitsustegelaste kursuste korraldamisest.

L. KOKAMÄGI.

Maakondade Liidu juhatus on tänuväärt töö ärateinud omavalitsustegelaste õiguste adliste kursuste korraldamisega, mis möödunud aasta novembrikuul Tartus ära peeti.

Kuigi kursustest osavõtt, võrreldes meie riigi omavalitsustegelaste üldarvuga, leige oli, sest kursustest võtsid osa kõigest 50 isiku ümber, kelle hulgas oli veel osa sarnaseid kuulajaid, kes ainult üksikuid loenguid kuulasid, võib neid siiski täiesti korraldada.

Nad andsid osavõtjatele üldise ülevaate ühiskonna arenemisest ja õigusliste normide tekkimisest ning peale selle veel hulga teadmisi puhtpraktilises elus ettetu levate küsimuste lahendamiseks. Ei saa ka allakriipsutamata, jätta asjaolu, et kursustest osavõtjad olid enamaltjaolt meie nooremad omavalitsustegelased, kes suure tähelepanuga loenguid jälgisid, püüdes igat öeldud sõna aju sügavamatesse soppidesse paigutada, selleks, et neid teadmisi kasulikult tarvitada omavalitsuse teenistuse huvides.

Ja just see asjaolu, et kursustel nooremad omavalitsustegelased rohkel arvul esitatud olid, väärib tõsist tähelepanu ja paneb rõõmsalt südame tuksuma. Peab konstateerima seda, et meie väike riik on arenemisastme ja, kui võib öelda, kobamise ajajärgus, kuid see ei tohi nii igavesti kesta. On tarvilik, et nooremad jõud meie rahva elu korraldustest intensiivselt osa võtaksid ja et neil selleks tahtmist ja püsivust oleks. Omavalitsuse tegevusala on niivõrd laialdane ja suure tähtsusega, et selle korraldamises ei tohi mitte leigeiks ja ükskõikseks pealtvaatajaks jääda, vaid eriti siin on tarvis asusaajaid ja teadlikke kodanikke, kes ennast sellele tegevusalale pühendaksid. Ja et meie nooremad omavalitsustegelased mitte leigeteks pealtvaatajaks ei ole jäänud, tõendab nende rohke osavõtt kursustest.

Teiseks tahaksin veel äramärkida seda, et ka vanemad omavalitsustegelased peaks rohkem tähelepanu kursuste peale pöörama ja mitte külmadeks pealtvaatajateks jääma. On ju tõsi, et neil on pikk aastate rida seljataga, mille jooksul on kogutud palju praktilisi teadmisi igasugusel alal, kuid ka kõige selgem ja kõige arusaadavam mõiste võib ununeda aastate jooksul. Praegune aeg lendab edasi kiires tempos ja et te-

maga jõudu oleks ühes sammuda, selleks on tarvis ennast igakülgselt täiendada ja arendada. Seda aga ei saa meie muidu kätte kui kursuste kaudu. Ainult nende kaudu võime ennast täiendada ja selle tagajärjel neid kõrgeid sihte saavutada.

Kuid mitte üksi õigusteadlistes küsimustes ei pea omavalitsustegelased kompetentsed olema, vaid ka veel väga paljudes teistes küsimustes.

Oleks väga soovitav ja tarvilik, et Maakondade Liit järjekindlalt asuks omavalitsustegelaste kursuste korraldamisele. Lugesed „Maaomavalitsuses“ 30. XII. 25. a. Nr. 20 äratoodud Liidu 1926 a. tegevuskava, võime öelda, et Liidu juhtivate jõudude hulgas sarnast püüet on märgata. Seal on ettenähtud õigusteadliste kursuste korraldamine omavalitsustegelastele ja raamatup. kursuste korraldamine eriti vallasekretäridele.

Kursuste korraldamisel peaks silmaspeetama, et liiga palju aineid mitmesugustest aladest mitte kokku ei kuhjata, nagu see 1924 a. suve esimeste kursuste korraldamisel ilmsiks tuli. Võiks ju järjekindlalt igal suvel 2—3 nädalisi kursusi korraldada, kus läbivõtta võiks aineid, mis ainult üht tegevusala puudutavad, nagu õigusteadlised, mis omakord veel võiks liikidesse jaguneda teatava õiguse suhtes, raamatup. jne.

Eriti väga tähtis aine, mis igat omavalitsustegelast peaks tõsiselt huvitama, oleks meie emakeel-riigikeel. Võib öelda, et Eesti keele õigekirja tundmises suur hulk meie omavalitsustegelastest mitte küllalt kompetentsed ei ole. Eriti valusana torkab see silma maal ümberliikudes ja vaa deldes külade teenäitajate tulpade nime laudu, kus mõnikord õige rasked keelilised vead figureerivad. Selle põhjuseks võiks vast ettetuua, et enamjagu omavalitsustegelastest on pärit Vene koolist, kus emakeele õpetamise peale vähe rõhku pandi, kuid meie peame ka sellest üle saama. Ka sellel alal vastavate kursuste korraldamine oleks möödapääsematu vajadus.

Möödunud aastal Võrus korraldatud vallasekretäride eksamil sooritasid kõigest paar isikut eksami. Suur hulk kukkus läbi just Eesti õigekirja mittemõistmise tõttu.

On ju omavalitsusasutused ja nimelt vallad rahvaga tihedas ühenduses ja oma-

valitsustegelased kursustelt tagasipöörates annavad saadud teadmised edasi rahvale. Ja kui rahvas on teadlik ja arusaaja, siis on ka riigi ja omavalitsuse alusmüürid rajatud kindlatele tugele. Teadlikkuse isikute juhtimisel võidavad omavalitsusasutused palju ka oma tervendamise sihis.

Kui meil kinni peetakse demokraatlisest sihist, siis suurenevad tulevikus omavalit-

suste ülesanded tuntavalt ja seda just laialise detsentralisatsiooni tõttu. Sel juhtumisel peavad ka omavalitsustegelased seisma oma ülesannete kõrgusel ja peavad oskama neid demokraatia saavutusi ühiskonna ja omvalitsuse huvides kasutada, kuid sellele ülesannete kõrgusele viivad omavalitsustegelase — kursused.

Tartumaa Koolimajade Ehitusfondi põhikiri.

§ 1. Tartu maakonnavalitsuse juure asutatakse koolimajade ehitusfond, millest antakse Tartu maakonna, valla- ja aleviomavalitsustele laenu uute koolimajade ehitamiseks või omandamiseks, samuti ka koolimajade ümberehitamiseks.

§ 2. Ehitusfondi loomiseks määratakse järgmised summad ja sissetulekud:

- a) maakonnanõukogu poolt senini kultuurkapitaliks määratud Mrk. 628.628.—
- b) Seisuste kaotamise seaduse põhjal maakonna omanduseks saanud koolihoonete senisest müügist, tulekinnitusest ja üürist saadud Mrk. 350.000.—
- c) Summad, mis seisuste kaotamise seaduse põhjal maakonna omanduseks saanud koolihoonete-, varanduste ja maauüri, rendi ehk müügi summadena edaspidi maakonna kassasse maksetakse.
- d) Summad, mis maakonnanõukogu iga aasta eelarve korras fondi suurendamiseks määrab.
- e) Summad, mis vallanõukogud ja alevivolikogud iga aasta eelarve korras fondi suurendamiseks määravad.
- g) Fondi suurendamiseks ettevõetavate korjanduste, pidude ja loosimiste sissetulekud, kui ka vabad annetused.
- h) Fondikapitali hoiu- ja laenuprotsendid.

§ 3. Ehitusfondi vabad summad, kui ka tagasimaksud, protsendi ja trahvirahad, mis laenudena väljaandmata, hoitakse pangas hoiul, tingimisel, et selle pealt ajakohast protsenti makstakse.

§ 4. Fondist laenude andmist otsustab maakonnanõukogu.

§ 5. Laenu antakse ainult Tartu maakonna valla ja aleviomavalitsustele nende esituskogude vastavate otsuste põhjal, võla kohustuse vastu Tartu maakonnavalitsuse nimele.

Laenu saamiseks on õigus omavalitsustel, kes 1927 a. algades iga aasta ehitusfondi

arvele on maksnud toetusmaksu 5 marka elaniku kohta. Hilisematele juurde astujatele ja korratutele maksjatele võetakse laenu andmisel arvesse nende poolt sisse makstud summad ja maksustamise korraldus.

Koolimaja ehitamise, omandamise ehk kapitaalase ümberehituse korral võib fondi juhatus vastavale omavalitsusele toetusmaksu maksmist teatava aja peale ära jätta ilma laenu saamise õigust kaotamata.

Kes omavalitsustest Eesti ajal koolimaja ehitanud, võivad fondist laenu saada, kui 1927 a. peale toetusmaksu korralikult maksavad.

§ 6. Laenu antakse kuni 15 aasta peale, arvates tähtaega laenu väljaandmise aastale järgnevast 1 jaanuarist. Laenu suuruse määrab kindlaks maakonnanõukogu, arvesse võttes laenu tähtaega, kui ka laenusaaamise soove ning fondi ulatust, kusjuures tarvide korral võib antud laenusummat suurendada ja tagasimaksu tähtaega pikendada, kui uued laenuõudumised seda võimaldavad.

§ 7. Laenusaaamise sooviavaldused tulevad esitada hiljemalt poolaastat ette ja võetakse otsustamiseks, kui sooviavaldusele on juure lisatud kinnitatud ehitusplaan ja vastava omavalitsuse esituskogu otsus. Laenu väljaandmine võib sündida peale selle, kui ehitustööde täitmisele on asutud ehk ostu-leping alla kirjutatud.

§ 8. Koolimaja omandamiseks antakse laenu, kui ostusumma lühema kui 10 aasta jooksul tasuda tuleb ning see summa aasta kohta suurem kui 1000 krooni on.

§ 9. Laenu võlakohustus kirjutatakse kroonides. Kindlustuseks antakse tarvilisel korral obligatsioon vastava varanduse peale.

§ 10. Laen tasutakse igaaastaste ühesuuruste summadega, aja jooksul, mille peale ta välja on antud.

Laenu tasumise tähtpäevaks on iga aasta 30. detsember.

§ 11. Teisest aastast peale, laenu tähtaja algusest lugedes, maksab laenuaaja tasumata laenuosa pealt 5%.

§ 12. Laenu osaline või täielik tasumine on igal ajal võimalik, kusjuures ettemaksitud % tagasi ei maksta.

§ 13. Kustutussummad ja laenuprotsendid, mida tähtajaks ära ei maksta, loetakse maksuvõlaks ja nende pealt arvatakse trahvi kaks protsenti kuus, kui maakonnaavalitsus nende tasumist erikokkuleppega teisiti ei otsusta. Viimasel on õigus trahvi kuni poole protsendini kuus alandada.

§ 14. Ehitusfondi käesoleva põhikirja muutmine ja täiendamine allub maakonnakoogule; kuna aga fondisse kogunud summasid pole temal, aga ka kellegil teisel asutusel õigus teiseks otstarveks kasutada, kui § 1 ja § 16 äratähendatud.

§ 15. Ehitusfondi valitsemine kuulub Tartu maakonnaavalitsusele, kelle nimel kõik asjaajamine sünnib.

Maakonnaavalitsuse seaduslikus korras likvideerimise puhul läheb fond ja selle valitsemine üle kas: asutusele, kelle kätte Maakonnaavalitsuse funktsioonid üle lähevad

ehk riikliku koolimajade ehitusfondi valitsusele, maakonnakoogu määramisel ja tingimistel, et fondi olemasolu ja tegevus kindlustatud oleks ja et fondisummadest laenusid ja toetust ainult Tartumaa omavalitsustele ehk asutustele antakse, kellede kohustuseks Tartumaal koolimajade korraldamine.

§ 16. Tõuseb fondisumma üle 500.000 krooni, võib fondist, selles põhikirjas ettenähtud otstarveteks, tagasimaksmata toetusi anda neile omavalitsustele, kes algusest peale kõik aeg oma osamaksud fondi arvele maksnud.

Märkus: Tagasimaksmata toetussummasid ja laenusid võib anda ka koolimajade korrashoiu peale, kui § 1 nimetatud otstarveks laenu- ehk toetussummasid pole.

§ 17. Maakonnaavalitsusel jääb õigus käesoleva põhikirja kohaselt ehitusfondi kasutamise kohta lähemaid korraldusi maksma panna ja seletust avaldada. Kohutuses ja ameti asutustes esitab ehitusfondi Tartu maakonnaavalitsus.

Omavalitsustegelased.

Eduard Brückel

25. aastase ametijubeli puhul.

9. mail (v. k. j. 26. aprillil) saab 25. aastat sellest ajast täis, kui praegune Pala valla-sekretäär E. Brückel vallalaomavalitsuses teenistust algas, ja vaatab tähepäeval oma veerandsaja aastase elutöö peale tagasi.

E. Brückel sündis 6. dets. 1884 a. Laiuse kihelkonnas ja õppis 1897—1901 aastani Palamuse kihelkonna koolis. Peale kooli lõpetamist asus ta 26. aprillil 1901 a. Kuremaa vallavalitsusesse tööle, kus 1903 aastani vallakirjutaja abina töötas. Olles Laiusel 1903—1905 a. sellesamas ametis, valiti ta 1905 a. Ranna valla kirjutajaks.

EDUARD BRÜKKELE.

1907 a. senini on ta Pala valla sekretääriks, töötades tõsiselt oma ülesande kallal ja püüdes oma teadmisi ametala huvides laiendada.

Õtsekohene töö omavalitsuses on jätnud Ed. Brückelile veel küllalt tahtejõudu ja energiat seltskonna tegevusest osavõtta. See on mitmekülgsem, kui tema õtsekohene ametala tegevus, kuid peaaeg niisama pikk, sest juba 1902 a. on ta Kuremaa Põllumeeste Seltsi kirjatöötaja. Laiusele üle minnes on 1903—1905 a. seal karskusseltsi „Püü“ ja Laiuse Tuletõrje Seltsi kirjatöötaja, Rannus ametis olemise ajal laulukoori juhataja. Pala Laulu-Mängu Seltsi abiesimeheks on E. B.

1906 aastast, esimeheks 1908—1914 ja 1922 a., kuna ta sellesama seltsi muusika juhina tervelt 18 aastat, 1908—1926, püsinud. Selsamal ajal on olnud Kodavere Põllumeeste Seltsi kirjatöimetaja 1910—1911, Kodavere Laenu-Hoiu Ühisuse nõukogu esimees 1910—1914, juhatusel liige ja asjaajaja aga 1915 a. senini ning Kodavere Tarvitajate Ühisuse juhatusel liige 1920—1922 a.

Laialdane seltskondline tegevus viib paratamatalt ka ajalehtedeie lähemale ja nii näeme E. B. ka kümnekond aastat

„Postimehe“ kaastöölisena. Oma ametialal, vallasekretääri ametis, töösse süvenemine on jubilaari „Maaomavalitsuse“ kaastööliseks teinud.

Pala vald ja ümbruskond, keda jubilaar oma elutööga õnnestanud, hindab muidugi E. Brückeli tema 25 aastase ametijuubeli puhul vääriliselt, toimetuse poolt aga soov, et ta kui omavalitsustegelane võiks rõõmuga oma 25 aasta pikkuse töö peale tagasi vaadata ja sellest rõõmust jõudu ammutada edaspidises viljarikkaks tööks.

Omavalitsuste päevauudised.

Maaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu käik.

E. Maakondade Liidu poolt Siseministrile esitatud maksuseaduse muutmise seaduse eelnõu on edasi saadetud Rahaministrile järgmise resolutsiooniga: „Saata Rahaministrile alluvuse korras ühtlasi palvega Liidu seisukohale vastu tulla, et eelnõu esitatakse Teie poolt Vabariigi Valitsusele. 13. IV. 26. Einbund“.

Raudtee peatuskohtade avamise tingimised.

9. aprillil nõupidamisel Teedeministrilt, millest E. M. L. esitaja osavõttis, võeti vastu tingimised peatuskohtade avamiseks laia- ja kitsarööpalisel raudteel. Nende tingimiste järele avab Raudteevalitsus uusi peatuskohti vajalistes rahvarikastes kohtades oma äranägemise järele ehk elanikkude poolt ülestõstetud soovide järele, mis esitatud maakonnavalitsuste kaudu. Peatuskohtade avamisel tuleb arvestada olemasolevate teedega ja juurde-

veo teede ehitamise võimalusega ning majandusliku küljega eksploatatsiooni suhtes. Muud tingimised on puhttehnilised.

Postijaamade hulk Eestis.

Maakonna nimetus	On postijaamased	Postijaamade võrgustikava järele tuleb veel asutada	Kokku	Valdade arv
Harju . .	19	14	33	44
Järva . .	28	2	30	20
Lääne . .	28	6	34	35
Tartu . .	16	23	39	64
Viljandi .	10	11	21	32
Petseri .	—	7	7	11
Saaremaa	8	13	21	18
Pärnu . .	13	12	25	40
Viru . . .	18	13	31	40
Võru . . .	19	6	25	45
Valga . .	5	3	8	19
	164	110	274	376

Teated Maakondade Liidu ja omaval. tegevusest.

Märgukiri Riigivanemale ja Teedeministrile.

Kuna praegu töö lihtsustamise ja koosseisude kokkutõmbamise küsimus päevakorral, saatis E. Maakondade Liidu juhatus Liidu nõukogu läinud aastase otsuse kohaselt Riigivanemale ja Teedeministrile

märgukirja ettepanekuga, et maa postivedu ja postiagentuuride korraldamine omavalitsuste kätte antaks.

Kuidas Raudteevalitsus toimetab.

„Maaomaval.“ Nr. 5. lehek. 80. oli juba juhus näidata, kuidas Raudteevalitsuse esi-

taja omavalitsusi hindab. Millega nüüd Raudteevalitsus hakkama saanud, seda näitab E. M. Liidu poolt 21. aprillil herra Teedeministrile saadetud järgmine protest:

Vahekirjaga 20. veebr. s. a. Nr. 747 kutsuti Teedeministeeriumi poolt Eesti Maakondade Liidu esitaja 3. märtsiks Teedeministeeriumi raudteesõiduplaanide läbi vaatamise koosolekule ja saadeti laiarööpalise uue sõiduplaani kava ning 27. veebr. täiendavalt kitsarööpalise sõiduplaani kava maaomavalitsustele laialisaatmiseks, et neile võimaldada oma soove uue sõiduplaani asjus avaldada.

3. märtsil Teedeministeeriumi nõuniku Jürgensoni juhatusel peetud koosolekust võttis Liidu esitaja osa ja vastavalt omavalitsuste soovidele, võeti Liidu esitaja ettepanekul sõiduplaanis kodanikkude suure hulga huvides vastavad muudatused vastu.

Enesest mõistetavalt oleks pidanud koosoleku otsus maksvaks jääma, kui puht tehnilised põhjused ei sunni parandusi tegema. Kõige suuremaks üllatuseks teatab aga Riigi Raudteevalitsuse Liikumise osakonna Tehniline jaoskond 14. aprillil s. a. Nr. 203 all Eesti Maakondade Liidule:

„Teatan et pärast 3. märtsil teedeministeeriumis 1926. 1927. a. sõiduplaani asjus peetud nõupidamist on esitatud palju soovivaalduisi, millede põhjal raudteevalitsus on leidnud tarvilikuks uues sõiduplaani kavas järgmised muudatused teha:

1) Rong Nr. 5 minek Tallinnast Narva on määratud kell 15.30 (kell 17 asemel); varasem mineku aeg on tarvalik linna läheduses elutsevate kooliõpilaste kojusõitmiseks ja suvitajatele Tallinna ning Narva ümbruses.

2) Ühenduses sellega saadetakse ka rong Nr. 10 Tartust välja, nagu seniselt, kell 12.35 (kell 13 asemel); viimane rong on Tapal ühenduses rongiga Nr. 5.

3) Rongi Nr. 15 minek Tallinnast Haapsalu on määratud terve aasta peale kell 7.50; see on tarvilik kiirema ühenduse

alalhoidmiseks Haapsalu, Rakvere-Narva ja Tartu linnade ning maakondade vahel“ jne.

Vahekirjas toodud põhjendustest muudatuste tegemiseks pole ühtki tehnilist, vaid Liikumise osakond on väljaläinud mõne üksiku õpilase, sesongi aegse suvitaja ja üksiku reisija huvidest välja, kes Tartu ehk Narva poolt Haapsalusse sõidab, jättes kõrva suurt hulka sõitjaid, kelle huvide seisukohalt omavalitsused esinesid. Leiti põhjust sõiduplaanis muudatusi teha,—neid oli ka mõnel liinil vaja teha, kust omavalitsuste soovid õigeks ajaks kohale ei jõudnud,—siis oleks pidanud neid tegema see sama nõupidamine, kes kord sõiduplaani vastu võttis. Praegust korda, kus Liikumise osakond ise uuendused teeb, annu leerides just ühe koosolekust osavõtja ettepanekul vastuvõetud muudatused, ei saa Eesti Maakondade Liidu juhatus küllalt korrektseks pidada. Sarnane talitusviis võtab igasuguse mõtte kaasatöötamiseks sõiduplaani väljatöötamisel, kui mõni osakond või jaoskond leidub, kes tehtud töö ise ümberotsustab.

Sellest Teile, herra Minister, teatades palub Eesti Maakondade Liidu juhatus Teie vastavat korraldust, et edaspidi sarnased nähtused ei korduks, vaid et Raudteevalitsuse osa- ja jaoskonnad arvestaks Ministeeriumi poolt kokkukutsutud koosolekute otsustega.

Täh.: Selle protesti tagajärjel kutsuti 23. aprilliks sõiduplaani asjus uus nõupidamine kokku.

Vallasekretääride eksamid Tartus.

Tartus Maakonnaavalitsuse poolt on vallasekretääride eksamid 16.—19. juuni peale välja kuulutatud. Maakonnaavalitsuse poolt on eksamineerimise komisjoni liigeteks määratud maakonnaaval. adm. osakonna juh. E. Öunapuu ja vallasekretäär O. Teppan Kuremaalt.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 31. Hobuse passi ümberkirjutamisel tempelmaksu ja omav. kants. maksu nõudmise kohta.

Kõik Tartu pol. jsk. nõuavad hobusepasside teise isiku nime peale ümberkirjutamisel 10 mk. tempelmaksu, mis passi

peale kleebitakse. Niisama nõuavad paljud vallavalitsused selleks 9 mk. omav. kantslei maksu.

Kas on sarnane nõudmine õigustatud? Jaataval korral, missuguse seaduse põhjal?

Vallasekretäär A. L.

Vastus:

Hobuste passide määrus („Riigi Teataja“ Nr. 187/188 — 1920 a.) § 6 järgi ei käi hobuste passid tempelmaksu alla. Sama määruse § 3 põhjal antakse hobuse müügi- ostu või muul viisil võõrandamisel uuele omanikule ühes hobusega ka selle pass, millele selle kohta märkus tehakse endise ja uue omaniku allkirjadega ja adressidega. Iseenesest mõistetav, et tähendatud määrus oleks võinud ette näha uue hobuse passi võtmist, kuid selle asemel määras ainult hobuse passi edasiandmist vastava märkusega passil. Seda arvesse võttes, ei ole politsei nõudmised millegiga õigustatud.

Mis puutub kantselei maksusse, siis võiks arvata, et vallaomavalitsused on seda õigustatud võtma (Hobuste passide määruse §§ 2 ja 6 ning valla- ja maakonna-omavalitsuste sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete seaduse § 20, „Riigi Teataja“ Nr. 18/19 — 1920 ja Nr. 3 — 1921 a.), kuid sama seaduse (valla- ja maakonna-omavalitsuste sissetulekute jne.) § 22 järgi, on kantseleimaksust vabad passid ja isikutunnistused. Sellest tuleb järeldada, et hobuste passide määruse § 2, mille põhjal vallaomavalitsustel on „luba tasu võtta seaduses ettenähtud määral („R. T.“ 18/19 — 1920 a., seadus nr. 83 § 20)“ iga uue registreeritud tunnistuse väljaandmisel ehk allkirja tõeks tunnistamisel, ei ole seadusega kooskõlas ja et vallaomavalitsused kõne all oleval juhtumisel ei ole õigustatud kantseleimaksu võtma (v. „Maaomavalitsus“ Nr. 10 — 1925 a., küsimus Nr. 35).

Küsimus Nr. 32. Testamentide kirjutamise kohta.

Kas praegusel valla hoolekande kohtul on õigust Liivi talur. sead. § 1013 ettenähtud kirjaliku testamenti üleskirjutada, kui keegi vallaelanik seda palub? —kk—

Vastus:

Ajutiste kohtute sisseseadmise seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 1 — 1918 a.) § 1 p. b järgi tuleks vallakohtuid ärakaotatuiks lugeda, kuid kohtuministri ringkirja vallakohtute ja ülem-talurahvakohtute tegevuse lõpetamise asjus („Riigi Teataja“ Nr. 4 — 1919 a., p. 3 lit. a), hoolekandekohtute asutamise ja vaestelastekohtute muutmise seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 55/56 — 1920 a.) ning hoolekandekohtute kaotamise seaduse

(„Riigi Teataja“ Nr. 30 — 1926 a.) põhjal jätkavad vallakohtud oma tegevust, kuid ainult, kui vaestelastekohtud. Teisi ülesandeid neil ei ole, mispärast küsimuse peale tuleb vastata eitavalt (v. „Maaomavalitsus“ Nr. 12 — 1924 a., küsimus Nr. 55).

Küsimus Nr. 33. Valasekretäride eksami kava § 5 pt. 1 kohta.

Sisemin. poolt 4. märtsil s. a. kinnitatud eksami kavas vallasekr. kutse omandamiseks on § 5 p. 1. öeldud: „eksamil ei või lasta isikuid, kes seaduse jõusse astunud kohtuotsusega on kaotanud õiguse ametis olla.“

Kas on see maksev ainult nende kohtu poolt karistatute kohta, kellele õigused kohtuotsusega võetud või piiratud, või kuuluvad siia ka need kohtu poolt karistatud isikud, kelle kohta kohtuotsuses õiguste kitsendusi ettenähtud ei olnud, ehk õigemini, kelle kuritöö normaal karistuses küll õiguste kitsendus ettenähtud, kuid seepärast ärajäänud, et süüalune lühikesajalisele kinnipidamisele mõistetud. Jaataval korral, kas tehakse erandeid viimase liigi kohta eksamil laskmisel, kui nad oma meeletuse ja elukommete parandamisest näilikud tõendused esildavad? Fix.

Vastus:

Vallasekretäri kutse omandamiseks eksami kava § 5 vastab sõna sõnalt Riigiteenistuse seaduse („Riigi Teataja“ Nr. 149 — 1924 a.) § 5-le, mispärast siis ka mõõduandvaks võiksid olla Riigikogu motiivid tähendatud paragrahvi juurde, kuid seletuskirjas leiduvad põhjendused ainult § 5 p. 2 — nimelt: „punkt 2-ses tehtud erand käib peamiselt süütegude kohta, mis on tekkinud ajakirjanduslike tegevuse tagajärjel, nii ajakirjaniku, kui ka toimetaja poolt. Karistused, mis peale pandud ametasutuste laimamise pärast, peaksid riigi teenistusse astumise õiguse kõrvaldama“. Sellepärast tuleb § 5 p. 1 tõlgitseda tema sõnalise väljenduse järgi, mis oma selguse poolest kahtlust ei või äratada, s. t. et vastust tuleb otsida N. S. paragrahvides, ja see vastus oleks: ei või eksamil lasta, esiteks, neid, kes teenistusest välja heidetud (§ 66), teiseks, kes ametkohalt vallandatud (отрѣшенъ отъ должности — § 67) ja kolmandaks — kellele määratud karistus ühes õiguste kaotamise või piiramisega (§§ 22, 30 j. t.).

On trükist ilmunud

esimene ja teine vihk vihkude viisi ilmuvast

Sundnormide kogu maaomavalitsuse kohta

Toimetajad

E. Maddison

Administratiiv asjade
Peavalitsuse juhataja

J. Kaiv

Kohtuministeeriumi kodi-
fikatsiooni osakonna liige

Väljaandja

Eesti Maakondade Liit.

See sundnormide kogu sisaldab kodifitseeritult maksvad seadused, mis maakonna-, valla- ja aleviomavalitsustesse puutuvad, ning on varustatud vastavate Riigikohtu ja Senati seletustega ning sundnormide ainelise tähestikuga, juhatajaga.

Sundnormide kogu koosneb umbes 20-st vihust.

Tellimine nende peale on avatud. Tellida võib ühe, viie ehk kümne vihu viisi. Tellimise hind kättesaatmisega: üksik vihk 75 m., viis vihku 325 m., kümme vihku 650 m. Tellimise aadress: Tallinn, S. Roosikrantsi uul. Nr. 12. Eesti Maakondade Liit. Ainus müügi-koht sealsamas. (Jooksev arve E. P. Tallinna osak. Nr. 609).